

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

ius, & AUXILIO SIBI DATO NON UTENS. A

142 Propositio III. Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

D. Thomas qu. 6. de malo, quæ est de electione humana: Respondeo dicendum, quod quidam posuerunt, quod voluntas hominis ex necessitate moveatur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant quod voluntas cogereetur; non enim omne necessarium est violentum &c. Hac autem opinio EST HÆRETICA, TOLLIT ENIM RATIONEM MERITI ET DEMERITI, in humanis actibus; non enim videtur esse meritorium, vel demeritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit. Quod nihil clarius & expressius dici potest.

143 Propositio IV. Semipelagiani admittebant preventis gratiæ necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

D. Thomas quodlib. 1. art. 7. ad 2. Deus movet omnia secundum modum eorum, & ideo divina motio à quibusdam participatur, cui necessitate, à natura rationali cum libertate, propter hoc quod virtus rationalis se habet ad opposita; & ideo sic Deus movet mentem humanam ad bonum, quod POTEST HUIC MOTIONI RESISTERE.

144 Propositio V. Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse.

D. Thomas 1. ad Timoth. 2. lect. 1. Christus iesus est mediator Dei & hominum, NON QUORUNDAM, sed inter Deum & OMNES HOMINES, & hoc non esset, nisi vellet omnes salvare. Nam voluntas Dei circa hominum salutem, & voluntas Christi mortem suam offerentis, & per eam media ad salutem sufficientia omnibus præparatis, sunt parallelæ, & sibi mutuo correspondent. Unde idem S. Doctor super caput 1. ejusdem Epistolæ, lect. 1. ait quod per illam voluntatem Deus omnibus proposuit salutis præcepta, consilia, & remedia. Et in 1. dist. 46. qu. 1. art. 1. huius voluntatis effectus, est ipse ordo in finem salutis, & promoventia in finem, tam naturalia, quam gratuita. Et super cap. 12. Epistolæ ad Hebræos lect. 3. Deus vult omnes homines salvos fieri, & ideo gratia nulli deest, sed omnibus, quantum in se est, se communicat. Similiter 3. contra Gentes cap. 159. Deus quantum in se est, paratus est omnibus dare gratiam, vult enim omnes homines salvos fieri.

DISPUTATIO VII.

De Ideis Divinis.

Ad questionem 15. D. Thomæ.

Postquam D. Thomas latè differuit de scientia Dei, breviter discurrit circa divinas ideas: id est circa exemplaria creaturarum, quæ intellectus divinus intra se habet, quæ pertinent ad ejus scientiam practicam. Cui etiam ordini inhærentes, post tractatum de scientia Dei, agimus in hac ultima disputatione, de ideis in mente divina existentibus, de quibus quatuor tantum discutienda occurrunt. Primum est, an sint ideæ in mente divina? Secundum, quid

illæ sint, & per quid formaliter in ratione ideæ constituantur? Tertium, an idea in Deo sit unica vel multiplex? Quartum, an Deus habeat ideas omnium creaturarum? Circa primum & secundum sit

ARTICULUS I.

An & quid sint idea in mente divina existentes?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententia.

Notandum primò, Ideam sic rectè definitur, Idea est forma obiecta intellectui, intra ipsum existens, ad quam afficiens artifex operatur. Explicatur breviter hæc definitio. Idea forma appellatur: nam teste D. Augustino lib. 83. quæstionum, quæst. 46. & D. Thomæ hic art. 1. & quæst. 3. de veritate art. 1. idea græcè, latine forma dicitur, obiecta intellectui, ad differentiam habituum, & specierum intelligibilium, quæ non habent rationem obiecti intellectus, sed principii intellectiois. Intra ipsum existens, ad differentiam externorum exemplarium, ad quæ artifex respicit in suis operationibus. Denique additur, ad quam afficiens artifex operatur, ad differentiam formarum naturalium: non enim dicimus, quod forma hominis generantis sit idea vel exemplar hominis generantis, inquit D. Thomas de verit. quæst. 3. art. 1. Nam licet agentia naturalia producant effectus sibi similes in forma, non tamen operantur respiciendo illam. Pro cuius majori evidentiâ,

Notandum secundò ex eodem D. Thomæ qu. 3. de veritate art. 1. Triplicem posse dari formam alicujus: unam quæ dicitur forma ex qua: aliam quæ vocatur forma qua; & alteram quæ forma ad quam denominatur. Forma ex qua est illa quæ intrinsecè totum componit, & ex qua compositum constituitur. Forma à qua illa est, à qua ut ab agentis principio effectus egreditur. Forma vero ad quam illa dicitur, ad cuius similitudinem effectus producitur, & ad quam respiciens artifex operatur; & hæc est forma exemplaris, ad cuius similitudinem aliquid constituitur, & in hac significatione consuetum est nomen ideæ accipi, ut idem sit quod forma quam aliquid imitatur. Sed

Notandum tertio, Aliquid posse imitari formam aliquam dupliciter, ut ibidem notat S. Doctor. Uno modo ex intentione agentis; licet pictura ad hoc fit a pictore, ut imitetur aliquæ cuius figura depingitur. Aliquando autè prædicta imitatio per accidens est, ac præter intentionem, & à casu; sicut frequenter pictores faciunt imaginem alicujus, quem repræsentare non intendunt. Quod autem imitatur aliquam formam à casu, non dicitur ad illam formari; quia ly ad videtur importare ordinem ad finem; unde cum forma exemplaris, vel idea, sit ad quam formatur aliquid, oportet quod formam exemplarem, vel ideam, aliquid imitetur per se, non per accidens. Si ergo aliquid fiat ad imitationem alterius, per agens quod non determinet sibi finem, non ex hoc forma imitata habebit rationem exemplaris vel ideæ. Quare aliqui sic illam definiunt: Idea est forma quam aliquid imitatur, ex

intentione agentis determinanti sibi finem.

Ex quo inferes cum D. Thoma loco citato, quod illi qui ponunt omnia accedere calu, non poterant ponere ideas: sicut nec illi, qui posuerunt quod omnia procedunt ex necessitate naturae, quia ut ipse ait ibidem, ea quae ex necessitate naturae agunt, non praedeterminant sibi finem, sed determinatur eis finis ab aliquo superiore.

Ex quo rursus inferes cum eodem sancto Doctore ibidem, quod radix & fundamentum ponendi praedefinitiones, praedeterminativas omnium rerum quae a providentia & arte divina diriguntur & fiunt. Et idem ibidem notat, quod

divinus Dionysius cap. 5 de divinis nominibus, dicitur comminari in Theologia praedefinitiones divinas, & non determinativas, existitium praedeterminativas, & essentia, seu in qua super substantialis essentia omnium praesupponit & producit. Ratio autem huius connexionis est, quia cum omnia dependentur, & procedunt a Deo ut supremo artifice, consequenter debent causari ab idea & exemplari divino, tanquam ab eo quod Deus inspicit, ut res producat: Ergo prius debet intendere, & apud deum finire, & statueri determinate, quomodo ali-

quid faciendum sit, quam praesupponere cognitionem, & futurum sub aliquo statu absoluto, vel conditionato, antequam definiat: nam si praesupponit cognitionem in aliquo statu, & non pro illo praedefinitum, neque etiam erit sub illo statu ideatum, & ab arte Dei profectum, quod est simpliciter non esse a Deo pro illo statu. Eadem ergo ratio ad id est ponendi in Deo ideas & praedefinitiones rerum praedeterminativas: unde cum scientia media has divinas praedefinitiones rejiciat, consequenter etiam divinas ideas tollit, & fiat Deum agentem caeco modo, casualiter, & fortuito, & sine providentia, ac intentione effectus particularis, ut disputatione praecedenti demonstravimus, & laus ostendimus Tractatu sequenti, quando agemus de divinis praedefinitionibus.

Notandum quartò, Ideas artificis duplicem competere modum informationis, secundum duos respectus quos importat. Nam secundum quod comparatur ad intellectum, ut ejus conceptus formalis, & prout gerit munus speciei, est forma intrinseca, informans, & actuans intellectum, & medium quò intelligit, quod Philo-

sophi appellat *metajum incognitum*. Quatenus verò dicitur ordinem ad objectum, & prout gerit vices exemplaris, & est ratio originandi, & exemplari-dites ad extra; tunc habet rationem causae formalis extrinsecae, & formae imitabilis, ad quam respiciens artifex operatur, & mediū cogniti, ac representantis ut quod ipsam opus externum.

Notandum quintò, Essentiam divinam quae per ipsum intelligere purissimum, & actualissimum constituitur (ut in Tractatu de attributis ostendimus) semineti quodam modo, & sine distinctione etiam virtuali, habere in Deo rationem speciei intelligibilis, intellectiois, verbi, & constitutivi naturae divinae. Prout enim concipitur ut secundans intellectum divinum in ordine ad intellectioem, gerit vices speciei & formae intelligibilis. Quatenus se habet per modum operationis, & actus secundi, secundum nostrum modum concipiendi egrredientis à principio proximo intelligendi, habet rationem intellectiois, & cognitionis. Ut est terminus purissimus & actualissimus terminans in actu secundo divinum

Tom. I.

A intellectu, habet rationem verbi, & speciei expressae. Denique, ut est eminenti quodam modo, veluti radix & causa virtualis divinarum attributorum, habet rationem naturae. His praesuppositis,

Inquirimus, an, & quid sint ideas in mente divinae existentes? In cujus difficultatis resolutione licet omnes concedant dari ideas creaturarum in mente divina; in explicanda tamen illarum essentia, & ratione formali, varie opinantur. In primis erravit Plato in eo quod ideas posuit, non in Deo existentes, sed quasi illi extrinsecas, eique assistentes, per se subsistentes, & à singularibus abstractas, & separatas. Praeterea finxit à primam mente, nempe divina, ideas in mentem Angelorum effluere; ex mente Angelica, in animam mundi; sive, ut placuit Averrois, in intellectum communem abstractum, qualem ipse somniavit; ex anima mundi, in formas caelorum; ex formis caelestibus, in materiam formarum omnium receptivam. Haec attendens Aristoteles, merito Platonis ideas, ut mera figmenta dirisit. *Valeant*, inquit, *Platonis ideas, quia nihil sunt, aut monstrum sunt.*

Rejecto ergo hoc Platonis figmento, omnes Theologorum sententiae circa essentiam & quidditatem divinarum idearum, ad tres vel quatuor praecipuas revocari possunt. Quidam constituunt ideas divinas in conceptu, obiectivo, seu in creatura ut cognita à Deo, & menti divinae obiecta. Alii, in conceptu formali; qui adhuc in duas sententias dividitur. Quidam enim volunt essentiam divinam habere rationem ideae, ut est cognitio creaturarum. Alii verò, ut gerit vices verbi, & speciei expressae, reddentis intellectui divinum actu cognoscens, & intelligentem. Alii denique docent, ideam esse ipsam divinam essentiam, ut cognitam, non absolute in se, sed comparative ad creaturas, & quatenus est imitabilis & participabilis ab illis. Primus dicendi modus est Scoti in 1, dist. 35. quæst. 1. ubi ponere videtur in creaturis ab aeterno, quoddam esse diminutum & secundum quid, per actum divini intellectus productum, & distinctum ab esse reali in quo temporaliter sunt. Secundae sententiae adhaerent Suarez in Metaphysica, disp. 25. sect. 1. Vazquez disputat. 72. cap. 2. & alii Recentiores. Tertia verò communis est in schola D. Thomae, eamque docent Cajetanus hic art. 2. Banez Nazarius, Gonzales, Navarreta, Joannes à S. Thoma, Marcus à Serra, alique recentiores Thomistae.

§. II.

Triplici conclusione difficultas resolvitur.

Dico primò: dari in mente divina ideas, seu exemplaria creaturarum.

Conclusio est certa de fide, colligitur enim ex Scriptura, & SS. Patribus. Nam dicitur Joann. 1. Quod factum est in ipso vita erat. Ex quibus verbis colligit Augustinus ibidem Tract. 1. ideas esse in Deo. Quid est hoc (inquit) vita erat facta est terra, sed ipsa terra quae facta est, non est vita. Est autem ipsa sapientia spiritaliter ratio quaedam, quae terra facta est: haec vita est. Et paulò post: Faber facit arcam. Primò in arte habet arcam. Si enim in arte arcam non haberet, non esset unde fabricando illam proferrer. Attendit ergo arcam in arte, & arcam in opere. Arca in opere non

Tom. I.

et in Bibli...